בס״ד ראש חבורה ומשפיע

ראש חבורה שרוצה לעזור לאחרים שואל את עצמו באופן טבעי: מה לומר לחבר, ואיך לעזור לו לצאת מן הקושי? לפי ר׳ אשר, לפני שמחפשים את המילים הנכונות, צריך ללמוד איך להסתכל על האדם שמולנו. כדי להבין את הזולת, מתחילים בהבנת עצמנו. האדם מתבונן במחשבותיו, בדיבוריו ובמעשיו, ומכיר שאינו מקור עצמאי של כוח ועשייה. ר׳ אשר מדמה זאת לבהמה שנותנת חלב ואינה חושבת שהחלב נוצר מכוחה. כך אנו לומדים לראות שה׳ מחיה ומנהיג את הכול — ״בהמות הייתי עמך״, ״ואתה מחיה את כולם״.

כשהמשפיע מתרגל לראות כך את עצמו, הוא יכול לגשת לחבר בענווה. הוא זוכר שגם החבר נתון בהשגחת ה׳, ואינו ממהר לקבוע שהוא יודע למה החבר מתנהג כך או מה בדיוק עובר עליו. אין הכוונה להיות אדם מושלם או בעל מדרגה גדולה. זו עבודה פשוטה אך עמוקה: לא לראות את עצמך כבעל הבית על החבר, אלא לזכור שגם אתה וגם הוא זקוקים לבורא.

מתוך הענווה הזאת, המשפיע יכול להקשיב בלי למהר לדרשה, להסבר או לפתרון. הוא מנסה להבין מה כואב לחבר ומה מעיק עליו. ר׳ אשר אומר שהמטפל צריך לחשוב מחשבות אמיתיות על הדרך להקל על סבלו של המטופל. בזמן שהחבר מספר את מצוקתו, עיקר תשומת הלב היא לכאב שלו — ולא רק לקושי שהוא גורם לסובבים אותו. גם אם יש אנשים נוספים שנפגעו וצריך לעזור להם, עכשיו המשפיע מקשיב לאדם שנמצא לפניו.

אדם אינו חייב לעבור בעצמו כאב זהה כדי להתקרב לכאב של חברו. כל עוד הוא עסוק רק ב״אני״ שלו, קשה לו להבין סבל שלא הרגיש על בשרו. אבל כשהוא מבטל את תחושת העצמאות שלו ונפתח למציאות הבורא, הוא יכול להקשיב גם לכאב שאינו מכיר מניסיונו. הוא אינו טוען שהוא יודע בדיוק מה החבר מרגיש; הוא נותן מקום לכאב ומנסה לשאת אותו איתו. ״אשרי אדם מפחד תמיד״ — שהמשפיע יהיה ער וירא שמא יאטום את לבו, יזלזל בכאב או יחמיץ את מה שהחבר מנסה לומר.

כשחבר משיח את לבו, דבריו יכולים לעורר בלב השומע כאב שהוא מכיר מתוכו. הוא אינו שומע רק סיפור זר; הוא מרגיש עד כמה הכאב נוגע גם בו. מתוך כך הוא מתפלל על החבר. תפילה כזאת מחברת בין השניים: החבר פתח את לבו, והמשפיע קיבל את דבריו באחריות ובאהבה, בלי להפוך אותם לרכילות או ללשון הרע. על כך נאמר: ״המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר — נענה תחילה״. הכאב של החבר מעורר את השומע להתפלל עליו, ומתוך התפילה הזאת גם השומע עצמו נענה.

לפעמים הכאב מסתבך עם מחשבות ופירושים. פחד אחד מתרחב, מצטרף אליו דמיון על גבי דמיון, והאדם עלול להרגיש שאין לו מוצא. המשפיע אינו מוסיף עליו שיפוט או האשמה. הוא מקשיב, עוזר לו להבחין בין הכאב שהוא חש לבין המסקנות שנבנו סביבו, ומבקש יחד איתו למצוא את הסיבה ואת הדרך שה׳ מזמן לו. הוא אינו אומר לחבר: ״אתה אשם כי לא נכנעת״; הוא זוכר שגם הוא עצמו עלול להסתבך, ושהעבודה היא לפנות לבורא מתוך המיצר.

ר׳ אשר מתאר את עבודת המטפל כמסירות נפש. המשפיע מוכן לשאת בעול ולחפש שוב ושוב מה יוכל להקל על החבר. הוא אינו יושב עם שעון ביד, ואינו דורש שהחבר ייפתח או ישתנה מיד. לפעמים צריך להתחיל, לחזור ולהתחיל מחדש, בלי ליאות ובלי ייאוש. הדיבור צריך לבוא מתוך אהבה ורוך, כדי שהחבר ירגיש שיש מי שמוכן להקשיב לו באמת ויוכל, עם הזמן, לגלות את מה שהחזיק בלבו שנים.

עם כל המסירות הזאת, המשפיע אינו חושב שהוא מקור הרפואה. הוא עושה את חלקו, אבל יודע שה׳ הוא שנותן את המילים הטובות והמועילות. כשהמטפל מוסר את עצמו לעזרה, השכינה יכולה לדבר מתוך גרונו — ״ויפתח ה׳ את פי האתון״. הוא משתדל להיות צינור שדרכו תבוא עזרה מן הבורא.

זו ההשקעה המיוחדת שנדרשת מראש חבורה בתחילת דרכו: לעבוד על עצמו, כדברי הבעש״ט כל נגעים אדם רואה חוץ ״זה״ מנגעי עצמו, ולהקשיב באמת, להיזהר מלשפוט, לשמור על דברי החבר, לשאת איתו את הכאב ולהתמיד גם כשאין תוצאה מיידית. הוא עושה את עבודתו במסירות, אך זוכר שהרפואה באה מאת הבורא. כלשון ר׳ אשר :**״בעוצם מסירות נפשו, בורא הרפואה יש מאין, וממשיך עליו חסדים ממקור הרחמים.״**

״תבין שהשני לא מבין אותך תבין שאתה לא מבין השני וממילא תבין שאתה גם לא מבין את עצמך״